

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-06-02

Vår referens

Anna Ekendahl

Utvecklingssekreterare

anna.ekendahl@malmo.se

Remiss om Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

HVO-2026-4333

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått utredningen Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23) på remiss. Utredningen har haft i uppdrag att se över vissa tolkfrågor så som införandet av en tolkavgift och frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk. Utredningen föreslår att en tolkavgift ska tas ut vid en myndighets ärendehandläggning när en person varit folkbokförd i Sverige i minst sex år. Verksamheterna hälso- och sjukvård och socialtjänst är dock undantagna. Utredningen föreslår även ett förbud mot att använda barn som tolk för myndigheter.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter på utredningens förslag presenteras i förvaltningens förslag till yttrande. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande om Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23).

Beslutsunderlag

- Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)
- Förvaltningens förslag till yttrande
- G-Tjänsteskrivelse HVON 2026-06-18 Remiss om Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Beslutsplanering

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2026-06-09

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2026-06-18

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden har fått utredningen Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23) på remiss. Utredningen har haft i uppdrag att se över vissa tolkfrågor så som införandet av en tolkavgift och frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk.

Utredningens utgångspunkt

I utredningens direktiv anges att det huvudsakliga syftet med översynen av vissa tolkfrågor är att det integrationspolitiska målet ska återspeglas i användandet av tolk. Vidare anges att en förutsättning för att det integrationspolitiska målet ska kunna uppnås är att den som långvarigt befinner sig i Sverige anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ställer krav och ger möjligheter till integration. Utredningens direktiv framhåller att genom att den enskilde som utgångspunkt får betala en tolkavgift tydliggörs samhällets förväntningar på den enskilde att lära sig svenska.

Förslag på när tolkavgift ska tas ut

Enligt 13 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) ska en myndighet använda tolk och se till att översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när en myndighet har kontakt med någon som inte behärskar svenska. Det grundläggande syftet med regleringen om tolk är att säkerställa att en enskild som kommer i kontakt med en myndighet i ett ärende och som påverkas av myndighetens beslut ska kunna förstå ärendets innehåll och själv göra sig förstådd så att allt relevant material kan beaktas när ett beslut ska fattas. Paragrafen gäller vid all form av ärendehandläggning. I förarbetena till förvaltningslagen anges att det som kännetecknar ett ärende är att det regelmässigt avslutas genom ett uttalande från myndighetens sida som är avsett att få faktiska verkningar för en mottagare i det enskilda fallet dvs. ett beslut. Ärendehandläggning skiljer sig från en myndighets "faktiska handlande". Faktiskt handlande kan beskrivas som det som utförs efter en ärendehandläggning eller ett handlande som inte krävt ärendehandläggning. Inom exempelvis hälso- och sjukvården sker ingen ärendehandläggning alls och de lyder inte under förvaltningslagen utan hälso- och sjukvårdslagen. Det som utövas inom hälso- och sjukvården är ett rent medicinskt yrkesutövande och kan betraktas som faktiskt handlande. Utredningen ger förslag på att en tolkavgift ska tas ut vid ärendehandläggning och inte vid faktiskt handlande. Tolkavgiften ska endast tas ut vid tolkning i talade språk.

Införandet av en tolkavgift ska syfta till att tydliggöra samhällets förväntningar på den enskilde att lära sig svenska och regleringen av tolkavgiften har därför kopplats till de nyligen införda tidsgränserna för svenska för invandrare (sfi). Rätten att delta i

utbildning i sfi gäller i tre år från den tidpunkt då personen för första gången togs emot till utbildningen. För en person som har särskilda skäl kan rätten till sfi dock förlängas med sex månader i taget i ytterligare tre år. Rätten att delta i sfi gäller därmed som längst i sex år. Tolkavgift ska därför tas ut när en person har varit folkbokförd i Sverige i minst sex år.

Myndigheter som omfattas

Utredningen uppskattar att kostnaden för språktolk i offentlig sektor i dagsläget uppgår till omkring 1,6 miljarder kronor per år. För att införandet av en tolkavgift ska få ett så effektivt genomslag som möjligt bedömer utredningen att den enskilde som huvudregel ska kunna förvänta sig att få betala tolkavgift vid muntliga kontakter med samtliga myndigheter.

Hinder mot tolkavgift

Utredningen har identifierat ett flertal rättsliga hinder mot att avgiftsbelägga offentligt finansierad tolk. Dessa rättsliga hinder grundar sig bland annat på bestämmelser i den Nordiska språkkonventionen, asylprocedurförordningen, brottsofferdirektivet och direktivet om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden.

Utredningen har även bedömt att det riskerar att strida mot barnkonvention att ta ut en tolkavgift i ärenden som direkt rör barn. Utöver de hinder som följer av EU-rätten och internationella konventioner har utredningen bedömt att det föreligger ytterligare hinder mot att ta ut en tolkavgift. Sådana hinder gäller bland annat inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och domstolarnas rättskipande verksamhet.

Utredningen har i huvudsak bedömt att det av olika skäl inte är ändamålsenligt att ta ut en tolkavgift inom dessa verksamhetsområden. För hälso- och sjukvården och tandvården har utredningen även bedömt att det föreligger risker för konflikter med gällande rätt och etiska regler samt att en tolkavgift kan strida mot likställighetsprincipen. Slutligen har utredningen bedömt att personer med vissa typer av funktionsnedsättning bör kunna undantas från skyldigheten att betala tolkavgift.

Förslag på när tolkavgift inte ska tas ut

De rättsliga hinder som utredningen lyfter resulterar i att utredningen bedömer att det krävs undantag för när tolkavgift ska tas ut. Undantag som är relevanta för hälsa-, vård- och omsorgsnämnden är när tolk används inom socialtjänst, hälso- och sjukvård och tandvård.

Förslag om förbud mot barntolkning

Utredningen bedömer att det är tydligt att barntolkning innebär flera risker för att barnet drabbas av negativa konsekvenser, så som att barnet går minste om utbildningstid, att barnet får tillgång till känslig information som inte är lämplig för barn att hantera eller att barnet känner ett ansvar för tolkningen och dess konsekvenser. Utredningen menar vidare att kvaliteten i myndigheters beslut och insatser riskeras

påverkas när de förlita sig på barns tolkning. Dels ligger det i sakens natur att den som inte är utbildad tolk i större utsträckning riskerar att tolka felaktigt eller ofullständigt. Dels kan det faktum att barn tolkar åt sina föräldrar och andra i vissa situationer innebära en maktfaktor för barnet, eftersom personen som tolkas åt inte har möjlighet att veta om barnet medvetet utelämnar tolkning av något som sägs för att vinna egen fördel. Detta innebär risk för rättsförluster, inte bara för den vuxne utan även för barnet. Samtidigt riskerar en myndighet som använder barn som tolk att få ett bristfälligt underlag för beslut eller andra åtgärder, något som i vissa situationer kan leda till allvarliga konsekvenser. Utredningen bedömer därför att barntolkning kan innebära negativa konsekvenser för såväl barn, vårdnadshavare och andra som barn tolkar åt, som för den beslutande myndigheten.

Utredningen föreslår därför ett förbud mot barntolkning. Lagen ska gälla för alla myndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter. Lagen ska vara tillämplig vid all form av tolkning, barn får därmed inte användas som tolk vare sig det rör sig om tolkning i talade språk, teckenspråks-, dövblind- eller skrivtolkning. Undantag från förbudet görs vid nödsituationer samt vid uppgifter av administrativ karaktär så som vid förmedling av kortfattad, harmlös information.

Lagarnas ikraftträdande

Det saknas lämpliga existerande författningar där bestämmelser om tolkavgift kan placeras. Utredningen föreslår därför två nya författningar – lagen och förordningen om tolkavgift. Författningarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2028. Utredningen föreslår även en ny lag som innefattar ett förbud mot barntolkning som föreslås träda i kraft den 1 januari 2028.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens synpunkter på utredningens förslag presenteras i förvaltningens förslag till yttrande. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ställer sig i huvudsak positiva till utredningens förslag.

Ansvariga

Carl Bexelius Avdelningschef